

Tři století Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

V dubnu roku 1719 byl v pražském chrámu sv. Víta otevřen hrob mučedníka Jana z Nepomuku a zahájen proces jeho svatořečení. Komise našla vzácnou relikvii, pokládanou za mučedníkův neporušený jazyk. Pro opata Václava Vejmluvu to znamenalo první krok k naplnění jeho vroucího přání. Postavit budoucímu světci nový a mimořádný kostel. Spolu s architektem Santinim zvolili návrh východně od kláštera a nazvali ho Zelená hora. Stejně jako místo poblíž nepomuckého kláštera v Západních Čechách, odkud přišli v roce 1352 zakladatelé kláštera žďárského, a které bylo také místem Janova narození. Santini navrhl kostel, který plně respektoval dobu života i smrti budoucího světce. Tedy dobu císaře Karla IV. a také dobu vrcholného baroka, jako času triumfující katolické víry. Základy kostela byly založeny na půdorysu pěticípé hvězdy - symbolu mučednické smrti. Současně se založením stavby byly také vytyčeny základy budoucích ambítů. Symbolický tvar jazyka je propojen s tvarem gotických oblouků kostela a také s tvarem meče, zbraně, kterou tasíme k boji nebo naopak skryjeme při zachování mlčenlivosti. V předvečer svátku sv. Václava 27. září 1722 kostel vysvětil olomoucký světící biskup hrabě Braida. V následujících dnech byly vysvěceny další dva Santiniho kostely - kostel sv. Václava ve Zvoli a kostel sv. Petra a Pavla v Horní Bobrové. Žďárský kostel se stal jedním z nejnavštěvovanějších barokních poutních míst v českých zemích. Vedle kazatelského umění hrála významnou úlohu také hudební složka. Ta patřila nejenom ke slavnostnímu doprovodu bohoslužeb, ale byla také neodmyslitelnou součástí lidové zbožnosti při poutních procesích. Při pravidelných poutích navštěvovalo kostel ročně několik desítek tisíc poutníků. Mnoho osobností i prostých měšťanů, hospodářů a poutníků přispívalo nejen na velké opravy, ale také na stálou údržbu kostela. Poslední velká generální oprava byla dokončena v roce 2021 a tak může dnešní generace vidět poutní kostel a památku světového dědictví UNESCO tak, jak nám jej zanechal geniální architekt Jan Blažej Santini Aichl.

Stanislav Růžička

Program hlavních oslav:

Sobota 27. srpna Po stopách opata Vejmluvy a stavitele Santiniho.
Turistický a poutní pochod.

Historicky je doložený záměr opata žďárského kláštera Václava Vejmluvy vyzdobit Santiniho stavbami trasu svého příchodu do Žďáru z rodiště na Starém Brně. Kostel sv. Václava ve Zvoli pak byl prvním kostelem na území žďárského kláštera. Další následovaly.

Turistické trasy jsou připraveny ve spolupráci se Svazem českých turistů (organizace Žďár nad Sázavou):

25 km
Rožná – Zvole – Horní Bobrová – Obyčtov – Zelená hora
Spojení vlakem od Žďáru 6:30 – příjezd Rožná 7:46, případně individuální forma dopravy.

Na nádraží v Rožné bude přistaven linkový zpoplatněný autobus, který převezve účastníky do Zvole s prohlídkou kostela sv. Václava. Dále bude autobus pokračovat do Bobrové, ke kostelu sv. Petra a Pavla.
Odtud nástup na pěší trasu směr Obyčtov – Jámy - Zelená hora.

15 km
Ostrov nad Oslavou – Obyčtov – Jámy - Vejdoch – Zelená hora
Spojení vlakem ZR 6:30 nebo 10:34 - zastávka Ostrov

7 km
Veselíčko – Lhotka – Vysoké - Zelená hora
Spojení vlakem ZR 7:38 hod a následně každou hodinu

Poutnická trasa:

Poutní a duchovní putování pod vedením řádových sester Benediktinek z kláštera Venio na Bílé Hoře.
Příjezd vlakem do Rožné jako v turistické variantě. Přesun autobusem do Zvole a Bobrové. Dále samostatně po přírodních cestách. Na tuto duchovní pouť je nutná registrace na klub-pratel@santini.cz

Ve spolupráci s obecními a farními úřady budou otevřeny Santiniho stavby s průvodcem. Závěr akce je situován na 16.30, kdy se v Poutním kostele sv. Jana Nepomuckého slaví pravidelná sobotní Mše svatá.

Neděle 28. srpna Konventní rybník
20:00 Hasičská vodní fontána na hladině rybníka - Pocta Santinimu

Hladina Konventního rybníka se díky hasičským stříkačkám a proudnicím promění v unikátní vizuální zážitek. Před zraky diváků se odehraje světelný koncert a vodní balet několika tisíců kubických metrů vody v jednom okamžiku. Cílem akce je oslava Santiniho genia a 300. výročí jeho nejvýznamnější stavby – poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Živá vodní fontána bude vytvořena za pomoci všeho, co hasiči ke své práci normálně používají - požární čerpadla, požární hadice, požární proudnice. Jednotlivé kompaktní vodní proudy budou obsluhovat uniformovaní hasiči. Pro tuto příležitost byl osloven spolek Hasičské fontány a Hasičský záchranný sbor ČR jako hlavní partner, který bude zajišťovat technickou podporu.

Neděle 18. září Galerie barokního umění ze sbírek NG Praha - Zámek
16:00 Sv. Jan Nepomucký a další patroni české země v dílech barokních umělců. Přednáší prof. Vít Vlnas

Expozice barokního umění ze sbírek Národní galerie Praha navazuje na historickou tradici klášterních galerií. V prvé řadě jsou zde shromážděna díla barokních umělců podílejících se na výzdobě kláštera ve Žďáru a jeho fundací. Prostředí žďárského kláštera a jeho okolí dotvářel svými díly vynikající malíř Michael Leopold Willmann a sochař Matouš Václav Jäckel. Z velkých jmen jsou zde zastoupeni Karel Škréta, Petr Brandl, Jan Kupecký, Matyáš Bernard Braun a další. Expozici vás provede autor celého konceptu – vedoucí Ústavu dějin křesťanského umění Karlovy univerzity v Praze prof. Vít Vlnas

Kostel sv. Jana Nepomuckého

18:00 Divadelní představení Santini v podání členů pražského sdružení Jedl.
V hlavní roli držitelka ceny Thalie Lucie Trmíková, režie Jan Nebeský

Mimořádný projekt věnovaný významnému českému architektovi italského původu Janu Santinimu. Alegorie na téma hledání dokonalosti. Santini toužící po ideální skutečnosti. Premiéra představení proběhla v katedrále v Sedlci a následně byl inscenován v dalších Santiniho stavbách. Scénář není dramatem, ale spíše básní plnou odkazů, narážek, kontextů. Tvůrci cestu k dílu neusnadňují, nové souvislosti musí divák hledat následným přemýšlením či při návštěvě Santiniho staveb.
Vstupné: 200 Kč

Sobota 24. září

Kostel sv. Jana Nepomuckého

16:30 Poutní Mše svatá

Konventní rybník

19:00 Koncert světoznámého chlapeckého sboru Florianer Sängerknaben z kláštera Sankt Florian v Rakousku

Chlapecký sbor sv. Floriána oslavil v loňském roce neuvěřitelné 950. výročí od svého vzniku. Mezinárodně aktivní, živý sbor s rozmanitým repertoárem a jasným cílem, zprostředkovat publiku vlastní radost z hudby. Na svých pravidelných koncertních turné jako kulturní ambasadoři Evropy přinášejí na všechny kontinenty velké dědictví rakouské hudební tradice. Jedinečný zvuk chlapeckého sboru, který udržuje jen málo institucí po celém světě, je stále velmi žádaný na velkých hudebních festivalech a ve velkých operních produkcích. V posledních desetiletích sbor procestoval celý svět, zúčastnil se významných hudebních festivalů a opakovaně vystupoval s nejslavnějšími světovými orchestry.

Neděle 25. září

Bazilika minor Nanebevzetí P. Marie

9:00 Poutní Mše svatá

Kostel sv. Jana Nepomuckého

15:00 Prof. Jan Royt, přednáška o ikonografii kostela a osobnosti sv. Jana Nepomuckého

Historik umění, jehož hlavní oblastí zájmu je křesťanská ikonografie a malířství středověku, pedagog a prorektor pro tvůrčí a ediční činnost Univerzity Karlovy. Je autorem řady odborných publikací a výstav s tématem historie umění a architektury. Prof. Royt je mimořádným znalcem české historie a umění a můžete ho pravidelně sledovat v pořadech Historie.cz.

Kostel sv. Jana Nepomuckého

17:00 Franz Schubert: Slavnostní Mše G-Dur, v podání Tišnovského komorního orchestru a smíšeného pěveckého sboru

Mše č. 2 G Dur Franze Schuberta (1797 -1828), jedna z nejznámějších liturgických skladeb tohoto předního autora evropského romantismu. Byla zkomponována pro sbor se sólisty, smyčce a varhany a v této instrumentální podobě ji také vyslechneme v podání členů komorního orchestru a sboru TIKO z Tišnova. Koncert bude doplněn o díla dalších významných evropských autorů duchovní hudby. (W. A. Mozart, G.F.Händel).

Úterý 27. září

Kostel sv. Jana Nepomuckého

19:00 Koncert Mužského pěveckého sboru Vocatus Ecumenicus

Velké mužské pěvecké těleso je specifickým útvarem společného sborového zpívání. Jedná se vždy o mimořádný hudební zážitek. Dokladem je opakované vystoupení pěveckého sboru Vocatus Ecumenicus z Jimramova. Za řízení sbormistra Oldřicha Růžičky zazní duchovní hudba v průřezu staletími.

Středa 28. září

Kostel sv. Jana Nepomuckého

10:00 Lidová krojová pouť ke sv. Janu Nepomuckému

11:00 Poutní Mše svatá za doprovodu Horácké muziky

12:00 Vystoupení folklorních souborů a dětských pěveckých souborů

16:00 Závěrečný koncert v prostorách Poutního kostela

Po tři století je areál kostel na Zelené hoře cílem poutních slavností a průvodů. Stejně jako v dalších významných poutních místech v Čechách i na Moravě i zde vždy nacházela místo lidová zbožnost a úcta k zemským patronům. V minulých letech byla proto úspěšně obnovena tradice lidových krojových poutí. V letošním významném roce byla navíc navázána spolupráce se Sdružením horáckých folklorních souborů HORFOS. Účastníci poutního průvodu se setkají při zahájení v Bazilice minor Nanebevzetí P. Marie a po přivítání a požehnání se vydají za doprovodu dechové hudby Veseláci na Zelenou horu. Poutní Mši svatou doprovodí žďárská Horácká muzika s průřezem svého programu Pocta svatému Janu Nepomuckému. Po mši svaté se v ambitech kostela představí folklorní soubory a v závěrečném koncertu vystoupí v prostorách kostela sólisté Plzeňského divadla Michaela Katráková – soprán a Martin Vydra – tenor

Sobota 1. října

Kostel sv. Jana Nepomuckého

18:00 Trio Vita Sonante, hudební soubor působící v německém Frankraichu

Koncert s Triem Vita Sonante (Jutta Augustat, Bernd Dehmel, Harald Berghausen) a Stephanie Spörl
Režie: Stephanie Spörl, Dean's Cantor. Netradiční obsazení dechových nástrojů ve spojení se sólovým zpěvem.

Neděle 2. října

Kostel sv. Jana Nepomuckého

16:00 Koncert dětského pěveckého sboru Žďaráček, společně s hudebním a výtvarným oborem ZUŠ

V dětech, které pěvecký sbor Žďaráček navštěvují, je odmalička vytvářen vztah k české a moravské lidové hudební kultuře i úcta k dílům českých i světových hudebních skladatelů. Hudba jako spojnice mezi různými generacemi i jednotlivými národy a zpěv jako její nejnítěrnější vyjádření jsou v dnešní době vhodnou cestou k vzájemnému porozumění a toleranci. Sbor působí při Základní umělecké škole Františka Drdly ve Žďáru nad Sázavou. Sbormistry jsou Mgr. Dana Foralová a Mgr. Pavel Schmidt. Koncert doplní výstava výtvarného oboru ZUŠ.

Samostatné programy v Santiniho kostelích na území bývalého žďárského kláštera

Neděle 11. září

Obyčtov, kostel Jména Panny Marie

10:00 Mše svatá za stavitele chrámu

18:00 Koncert Horácké muziky - Pocta svatému Janu Nepomuckému,

Neděle 2. října

Pohled u Havlíčkova Brodu

bývalé probošství kláštera cisterciáků, kostel sv. Ondřeje

9:00 Mše svatá za stavitele chrámu

16:00 Přednáška „Jan Blažej Santini, stavitel probošství a Řehoř Theyn, sochař chrámu sv. Ondřeje v Pohledu“

Koncert duchovní hudby Jindřich Macek – barokní loutny, Lea Macková - housle

Neděle 9. října

Horní Bobrová, kostel sv. Petra a Pavla

11:00 Mše svatá za stavitele chrámu

16:00 Přednáška „300 let od vysvěcení kostela sv. Petra a Pavla“

Barokní hudba v chrámu – Karel Mužátko trumpet, Matěj Bok varhany

Neděle 23. října

Zvole, kostel sv. Václava

10:45 Mše svatá za stavitele chrámu

16:00 Přednáška „300 let kostela sv. Václava ve Zvoli“

Koncert mužského pěveckého sboru Vocatus Ecumenicus

Podrobný popis programu a dalších doprovodných akcí najdete v programových novinách a na internetových stránkách všech spolupracujících institucí.

Projekt oslav je připraven ve spolupráci a za podpory:

Kraj Vysočina - Město Žďár nad Sázavou - Farnost Žďár nad Sázavou II - Spolek Putování za Santinim - Zámek Žďár nad Sázavou

SANCTE JOANNES NEPOMUCENE ORA PRO NOBIS